

Rapport 2020:12

Förvaltningsplan för klövvilt i Dalarnas län

Omslagsbild: En älg står i skogen och tittar in i kameran. Foto: Mostphotos.
Rapporten kan laddas ner från Länsstyrelsen i Dalarnas läns webbplats:
www.lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer
Den kan även beställas från Länsstyrelsen i Dalarnas läns, telefon 010 225 00 00.
Ingår i serien Rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN: 1654-7691.
Rapportnummer: 2020:12

Rapport: 2020-12

Förvaltningsplan för klövvilt i Dalarnas län

Länsstyrelsen Dalarna

Förord

Vårt klövvilt kan utgöra en fantastisk naturupplevelse för skogsbesökaren och älgen är, liksom Dalahästen och Morakniven en av våra främsta nationalsymboler. Klövviltet orsakar samtidigt skador i trafiken och i skogs- och jordbruksproduktionen. För att kunna balansera de negativa och positiva sidorna av vår klövviltspopulation behövs förvaltande åtgärder. Förvaltningen av klövvilt är inte en enda samlad insats utan består av olika åtgärder så som jakt, foderskapande åtgärder, goda inventeringsunderlag och god samverkan mellan framförallt markägare och jägare. Det är när åtgärderna samspelar som vi får en hållbar, kunskapsbaserad och adaptiv klövviltsförvaltning som svarar upp mot de utmaningar och de intressen som finns att tillvarata.

Det övergripande målet för länets klövviltsförvaltning är livskraftiga stammar av hög kvalitet som är i balans med betesresurserna. Det är Länsstyrelsens förhoppning att den här klövviltförvaltningsplanen och dess allmänna råd och målsättningar ska vara till nytta för markägare, jägare och andra intressenter i det viktiga arbetet med att förvalta länets klövviltstammar.

Björn Forsberg
Avdelningschef
Avdelningen för naturvård

Innehållsförteckning

Förord	3
Bakgrund	7
Ekosystembaserad lokal förvaltning	7
Kunskapsbaserad och adaptiv förvaltning	7
Inventeringar	7
Klövvaltets värde	7
Skilda förutsättningar för förvaltning av olika arter	9
Älg.....	9
Kronvilt	9
Vildsvin.....	9
Målsättning för älgförvaltningen i Dalarnas län	10
Mål för älgstammen i Dalarnas län.....	10
Målsättning för kronviltsförvaltningen i Dalarnas län.....	11
Generella rekommendationer för kronviltsförvaltningen i Dalarnas län	11
Målsättning för flerartsförvaltning av älg och kronhjort.....	12
Generella rekommendationer för flerartsförvaltning	12
Målsättning för vildsvinsförvaltningen i Dalarnas län.....	13
Generella rekommendationer för vildsvinsförvaltningen i Dalarnas län	13
Bilaga 1. Klövvaltets påverkan på skog, jordbruk och trafik	14
Bilaga 2. Rapportering efter jakt	15
Rapportering efter älgjakten	15
Rapportering efter jakt på kronhjort	15
Rapportering efter jakt på vildsvin.....	15

Bilaga 3. Aktörer i klövviltsförvaltningen	16
Markägare och jägare	16
Länsstyrelsen	16
Viltförvaltningsdelegationen (VFD).....	16
Naturvårdsverket	17
Skogsstyrelsen	17
Nationella viltolycksrådet	17
Intresseorganisationer	17
Bilaga 4. Älgförvaltningens organisation	19
Älgförvaltningsområden (ÄFO)	19
Älgförvaltningsgrupper (ÄFG).....	19
Älgförvaltningsplan (ÄFP)	19
Älgskötselområden (ÄSO).....	19
Älgskötselplan (ÄSP).....	19
Licensområden och oregistrerad mark	20
Bilaga 5. Kronhjortsförvaltningens organisation	21
Kronhjortskötselområde (KSO)	21
Registrering och ändring av ett KSO	21
Kronhjortskötselplan	21
Bilaga 6. Vildsvinsförvaltningens organisation	22
Samverkan.....	22
Utvärdering.....	22
Bilaga 7. Riktlinjer för älgförvaltningen under året	23
Januari	23
Februari.....	23
Mars.....	23
April.....	23
Maj	23

Juni	24
Juli	24
Augusti	24
September	24
Oktober	24
November	24
December	24
Bilaga 8. Riktlinjer för skyddsjakt på älg	24
Regelverk	25
Ärendets gång	25
Bilaga 9. Riktlinjer för revidering av älgskötselplaner	26
Bilaga 10. Riktlinjer för bidrag ur älgvårdsfonden	27
Regelverk	27
Bilaga 11. Basinventeringar älg	28
Avskjutningsstatistik	28
Älgobs	28
Slaktvikt på älgkalv	28
Spillningsinventering	28
Älgbetesinventering (ÄBIN) och foderprognoser	28
Bilaga 12. Utfodring och åtling	30
Generella rekommendationer	30
Bilaga 13. Dalarnas läns fastställda älgförvaltningsområden	31
Bilaga 14. Rovdjur och klövvilt	32
Vargens påverkan på älgstammen	32
Björnens påverkan på älgstammen	32

Bakgrund

Ekosystembaserad lokal förvaltning

Länsstyrelsen ansvarar för klövviltsförvaltningen i länet och viltförvaltningsdelegationen ska enligt 3 § förordningen om viltförvaltningsdelegationer (2009:1474) besluta om övergripande riktlinjer för förvaltningen av älgstammen och i förekommande fall för förvaltningen av hjort- och vildsvinsstammarna i länet.

Det är markägaren som äger jakträtten och motiverade och aktiva jägare är en viktig förutsättning för ett fungerande viltförvaltningssystem. Sammantaget måste det finnas en god lokal samverkan mellan alla de aktörer som påverkar viltet och förvaltningen.

Kunskapsbaserad och adaptiv förvaltning

Klövvilts- och rovdjurspopulationerna förändras kontinuerligt i likhet med skogen och skötsel av denna. Att anpassa sig till nya eller förändrade förhållanden innebär att förvaltningen är adaptiv. Adaptiv förvaltning innebär att man, utifrån befintlig kunskap om systemet formulerar mål. Man utför åtgärder och observerar hur systemet reagerar på dessa samt utvärderar åtgärdernas effekt, varvid ny kunskap genereras. Det är viktigt att komma ihåg att målsättningen är styrande och utifrån den beräknar man vilket jaktligt uttag som ska göras.

Inventeringar

För att förvaltningen av klövvilt ska vara kunskapsbaserad och adaptiv behöver man följa trender och fånga upp förändringar i systemet. Detta genom inventeringar av klövviltets antal och utbredning, samt betesskadornas storlek och den framtida fodertillgången. Inventering för älg och skog sker på ÄFO-nivå i enlighet med SLU:s och skogsstyrelsens manualer för inventering för adaptiv förvaltning. SLU och skogsstyrelsen har på regeringens uppdrag lämnat förslag på lämpliga inventeringsmetoder, så kallade basinventeringar (se bilaga 11). Vad gäller kronviltet har jakträttshavarna och markägarna ett gemensamt ansvar att följa utvecklingen av stammarna och vara observanta på skadesituationer som kan uppstå för att snabbt kunna sätta in motåtgärder. Det finns idag ingen allmänt accepterad och kvalitetssäkrad inventeringsmetod för kronvilt. Direkta inventeringar av vildsvinsstammen är svåra att genomföra men det finns instrument att använda för att se trender. Jägarnas avskjutningsstatistik samt rapporterade viltolyckor ger en bild av variationer i tätheter över tid. Ett annat system som lanserades under 2016 är Klövviltsobsen, vars systematik påminner om Älgobsen.

Klövviltets värde

Klövviltet, och i synnerhet älgen, har länge varit ett viktigt inslag i den svenska faunan med ett jaktligt värde i form av intäkter för markägare

genom avgifter för upplåtelser, men också genom rekreation och klimatvänligt kött. Älgen är att anse som en nationalsymbol för Sverige och många utländska turister har målsättningen att se en älg under sin vistelse i landet.

Stammarna av kronvilt och vildsvin ökar i Dalarna. Detta är arter som både ger ökade jakttillfällen och ökad tillgång på klimatvänligt kött.

Dalarna utgörs till stor del av glesbygd där som på många andra platser en utflyttning sker. Jakten får många att återvända hem, antingen för en älgjaksvecka om året eller permanent. I en studie från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) 2005/2006 beräknades värdet av jakten i Sverige uppgå till 3,1 miljarder kronor. En ny undersökning 2017 visade att det jaktliga värdet i Sverige ökat till 4,5 miljarder kronor. Årligen finns det ca 14 000 jaktkortslösare i Dalarnas län.

Klövvtet påverkar den biologiska mångfalden både positivt och negativt genom sitt betande. Klövvtets betning orsakar kostnader för skogsbruket i form av skador på växande skog. Vildsvinet bidrar till artrikedomen då de skapar utrymme för störningsgynnade arter genom sitt bökande, men bökandet kan även orsaka skador på jordbruksmark, grödor och skog (bilaga 1).

Skilda förutsättningar för förvaltning av olika arter

Älg

Förvaltningen av älg är noga reglerad och planerad. Här finns en tydlig organisation från länsstyrelse ned till enskilda älgskötsel- och licensområden och föreskrifter som reglerar förvaltningen. Detta ger såväl myndigheter som markägare och jägare en god möjlighet att, genom kvantitativa och kvalitativa målsättningar, långsiktigt styra älgstammens storlek och sammansättning och därmed påverka den skadesituation som råder i skogen. Föreskrifterna ger även förutsättningar för adaptivitet på kort sikt när omständigheterna kräver det. Det ges därmed också goda möjligheter att sätta upp skarpa målsättningar i en regional plan som den här.

Kronvilt

Förvaltningen av kronvilt är bara delvis reglerad, vilket försvårar möjligheterna att på ett bra sätt förvalta stammen. Här ligger idag därför ett stort ansvar på de lokala markägarna och jägarna att se till att stammen förvaltas på ett ansvarsfullt vis så att enskilda inte lider skada till följd av kronviltets betning och barkgnag. I denna regionala plan finns därför endast generella rekommendationer för kronviltförvaltningen i länet.

Vildsvin

Förvaltningen av vildsvin är idag oreglerad med avseende på organisation för förvaltningen, vilket gör att ansvaret för vildsvinsförvaltningen idag helt och hållet ligger på markägare och jägare i de områden där vildsvin förekommer. Ett lokalt och frivilligt samarbete mellan markägare och jägare krävs för att minimera effekterna av de skador som kan uppkomma där vildsvin finns. Kvalitetssäkrade inventeringsmetoder saknas för vildsvin. Även här kan länsstyrelsen därför endast ge generella rekommendationer för förvaltningen.

Målsättning för älgförvaltningen i Dalarnas län

De övergripande målen för förvaltningen av älg är enligt regeringens proposition om älgförvaltningen (2009/10:239) en livskraftig älgstam av hög kvalitet som är i balans med betesresurserna och en produktionsanpassad älgjakt. De regionala målen omfattar älgstammens kvalitet och gäller inom de älgförvaltningsområden som administreras av Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Mål för älgstammens täthet mätt som antal älgar per 1000 ha och mål för acceptabla skadenivåer sätts i samråd mellan markägare och jägare i varje älgförvaltningsområde. Här rekommenderar Länsstyrelsen att man följer Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets mål för acceptabla skadenivåer.

Mål för älgstammen i Dalarnas län

- Tjurandelen av de vuxna älgarna i populationen bör befinna sig inom intervallet 35–40% beroende på hur stor rovdjurspredationen är, detta enligt älgobs.
- Produktionen bör befinna sig inom intervallet 0,6 till 0,8 kalvar per vuxet hondjur, enligt älgobs. Predationstryck från varg och björn kan normalt resultera i färre observerade antal kalvar per hondjur.
- Kalvandelen av den årliga avskjutningen ska befinna sig inom intervallet 40–60 % beroende på hur stor rovdjurspredationen är.
- Slaktvikten för älgkalv bör inte minska från dagens nivåer.

Målsättning för kronviltförvaltningen i Dalarnas län

Kronviltet har idag en fast etablering i länet och ska kunna etablera nya fasta bestånd i den omfattning som markägare och jakträttshavare enas om. Kronviltskötselområden (KSO) bör bildas så snart det finns en etablerad stam. Även i trakter där stammen är svag och markägare och jakträttshavare är överens om att styra stammens utveckling bör KSO kunna bildas. KSO ska vara sammanhängande och bör i så stor utsträckning som möjligt, sammanfalla med befintliga älgskötselområden. Nedanstående rekommendationer gäller inom KSO som administreras av Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Generella rekommendationer för kronviltsförvaltningen i Dalarnas län

- Könsfördelningen bör vara 50:50 mellan de vuxna djuren. Detta då en jämn könsfördelning är viktig för att undvika ombrunst. För få hjortar i förhållande till hindar leder till att hjortarna slösar för mycket energi under brunsten.
- En relativt hög avskjutning bör riktas mot två- och treåringar, dvs. hjortar som i allmänhet har få taggar och ingen utvecklad krona.
- Spetshjortar bör sparas då de är svåra att kvalitetsbedöma. Som spetshjort räknas den hjort som saknar ögontagg oavsett delning i topp.
- De fullvuxna hjortarna (äldre än sex år) är mycket viktiga för kronhjortens biologi, därför bör 10 % av stammen utgöras av fullvuxna hjortar. Detta då hindar föredrar dominanta äldre hjortar och kan undvika att para sig om det endast finns unghjortar, och istället brunsta om senare.

Målsättning för flerartsförvaltning av älg och kronhjort

I Dalarna har vi förekomst av samtliga inhemska klövvilt: älg, rådjur, kronhjort, vildsvin och dovhjort. Dovhjortens utbredning är dock starkt geografiskt begränsad och varken den, eller rådjuret, är föremål för länets övergripande riktlinjer. Vildsvinet påverkar skogen på andra sätt än genom betning och konkurrerar med övrigt vilt i väldigt liten omfattning. Därför kommer vi i målsättningarna att fokusera på älg och kronhjort vad avser flerartsförvaltning.

Under vinterperioden består älgens föda till huvudsak av tall och bärris medan den under sommaren växlar över till löv och örter. Under sommarhalvåret och in på hösten består kronhjortens föda till största del av örter, löv och gräs för att sen växla över till stor del på bärris och ljung, vintertid.

Älg och kronhjort konkurrerar alltså främst om fältskiktet i form av bärris under vintern. När klövviltstätheterna ökar blir konkurrensen om fältskiktet större, vilket leder till att älgen konsumerar tall i högre utsträckning än den annars skulle gjort på grund av ökad konkurrens om blåbärris. Det är därför viktigt att man inom viltförvaltningen tar hänsyn till annat klövvilt än bara älg och främst då kronhjort när det gäller Dalarnas län. När det kommer till älgens skador på tall i områden med höga klövviltstätheter kan det därför vara effektivt att gynna undervegetationen i form av bärris för att minska på skadorna och det kan också ge större effekt på skadebilden att minska på antalet kronhjortar än att minska på antalet älgar. Nedanstående rekommendationer gäller inom de ÅFO som administreras av Länsstyrelsen i Dalarnas län där älg och kronvilt förekommer tillsammans.

Generella rekommendationer för flerartsförvaltning

- Älgskötselområdena bör, om möjligt, integrera kronhjortsförvaltningen i sitt arbete.
- Frågan om flerartsförvaltning och strategier för att minska skador beroende av total klövviltstäthet bör tas upp under samråd mellan älgförvaltningsgrupp och älgskötselområden.

Målsättning för vildsvinsförvaltningen i Dalarnas län

Det långsiktiga nationella målet är att få till stånd en livskraftig, frisk och kontrollerad population av vildsvin, anpassad till regionala och lokala förutsättningar. Då vildsvin är en art som kan orsaka svåra skador på gröda och mark innebär det att stora hänsyn måste tas till de areella näringarna i vildsvinsförvaltningen och att lokala initiativ till samarbete mellan jägare och markägare måste tas för att säkerställa en ansvarsfull förvaltning.

Generella rekommendationer för vildsvinsförvaltningen i Dalarnas län

- Jägare och markägare bör samverka lokalt kring förvaltningen av vildsvin så att skadorna på grödor och mark minimeras.
- Vildsvinsstammen bör minska i områden där man idag upplever skador.
- I områden där markägare och jägare enats om att bibehålla eller öka vildsvinsstammen bör jaktuttaget vara 70–80 procent av årsreproduktionen och en försiktighet råda när det gäller att skjuta unga vuxna hondjur. Avskjutningsstrategierna får dock inte leda till att skadorna ökar. Ingen ökning av vildsvinsstammen bör tillåtas där risk för skada på grödor och mark föreligger.
- I områden där syftet är att bromsa tillväxten bör jakten riktas mot yngre hondjur från september till november, innan de normalt blir betäckta.
- En hög andel unga individer i avskjutningen medför att medelåldern i vildsvinspopulationen hålls hög. Detta i sin tur leder till att den sociala strukturen bevaras, vilket är viktigt för att minska skador på exempelvis jordbruksmark.
- Utfodring av vildsvin i syfte att öka populationens storlek bör undvikas helt. Dialog kring utfodring, jaktliga strategier och skadenivåer är avgörande för en lyckad och ändamålsenlig vildsvinsförvaltning.

Bilaga 1. Klövviltets påverkan på skog, jordbruk och trafik

Skogsnäringen är en av hörnstenarna för Dalarnas ekonomi och sysselsättning. Inventering av skogliga skador på tallungskog och foderprognos är två viktiga beslutsunderlag vid förvaltningen av klövvilt. Skogsbrukets omfattning, intensitet och metoder påverkar fodertillgången för klövviltet. Fodertillgången och trädslagssammansättningen har en avgörande betydelse för vilka skador som uppstår vid en given storlek på klövviltsstammarna.

En stor vildsvinspopulation kan medföra skador i skogsbruket genom påverkan på nyplanteringar och trädens rotsystem. Kronhjort orsakar främst barknag på gran, men även skalning av bark (s.k. barkflängning) under savtiden och fejningsskador förekommer. Skadornas omfattning påverkas av flera faktorer och ur ett landskapsperspektiv är alternativt foder, exempelvis bärris och ljung en viktig faktor. När, främst kronvilt, födosöker i jordbruksmark kan de behöva komplettera med grovfoder och orsakar därmed lokalt även skogsskador i närheten av jordbruksmarken. I samband med fodersök kan vildsvinen även förorsaka skada på enskild tomtmark. Kvarlämnad fallfrukt, trädgårdsavfall och andra begärliga växter i trädgårdarna är några anledningar till att vildsvinen dras till dessa områden.

Skogsstyrelsen och det gemensamma skogsbruket har som huvudmålsättning att minst sju av tio tallstammar ska vara oskadade vid 5 meters höjd. Genom älgbetesinventering (ÄBIN) på ÄFO-nivå mäts bland annat årsskada. För att säkerställa att målet om sju av tio oskadade tallstammar ska uppnås används ett nyckeltal för hur stor årsskada som kan accepteras. Nyckeltalet anges per ÄFO och varierar med bonitet och skadehistorik. Nyckeltalet bör, enligt Skogsstyrelsen och skogsbruket, som högst ligga inom intervallet 2 - 5 % färska skador. I ÄFO där det finns en serie av ÄBIN-inventeringar kan ett treårsmedelvärde användas då uppmätt årsskada har stor mellanårsvariation.

I jordbruket kan klövviltet orsaka skador i form av betes-, ligg- och trampskador. Det förekommer även att kronhjort skadar ensilagebalar och även när det finns gott om föda i skog och obrukad mark letar sig vildsvinen gärna till de energirika odlade grödorna. Förutom den direkta påverkan som t.ex. skördebortfall får man även räkna med indirekt påverkan som extra arbete med att återställa odlingar etc. Markägare och jägare ska ta hänsyn till skador på gröda som drabbar brukare av jordbruksmark.

I Sverige finns ett uttalat nationellt mål om att viltolyckorna i trafiken ska minska. Detta genom reglering av viltstammarnas storlek, planering av åtgärder inom jordbruk och skogsbruk samt trafiklösningar för att minska viltolycksrisken. Det är Nationella viltolycksrådet och dess regionala organisationer som i Sverige aktivt arbetar med dessa frågor.

Bilaga 2. Rapportering efter jakt

Rapportering efter älgjakten

Företrädare för älgjaktsområde (älgskötselområde eller licensområde) ska inom 14 dagar efter att en älg har fällts rapportera detta till Länsstyrelsen via Älgdata (algdata.se). Anmälan om fälld älg ska minst innehålla uppgifter om jaktområdets registreringsnummer, datum då djuret fälldes, djurets kön samt om det var en årskalv.

Fällda älgar som anses otjänliga som människoföda ska besiktas av polis, veterinär eller av länsstyrelsen utsedda viltbesiktare och intyg och bilder på skadan skickas till Länsstyrelsen. Dessa älgar rapporteras som vanligt, men noteras vid rapportering som otjänliga. Otjänliga älgar är befriade från fällavgift.

Rapportering (dock ej slutrapportering) av fällda älgar kan även göras i Viltdata (viltdata.se) eller via Jaktrapport (jaktrapport.se). Inloggning till Viltdata och Jaktrapport administreras av ansvariga för dessa system. Slutrapportering av älgjakten måste dock alltid ske i Älgdata och senast två veckor efter jakttidens utgång. Inloggningsuppgifter till Älgdata skickas till företrädare för registrerade älgjaktionsområden i samband med tilldelningsbeslutet eller vid beslut om godkänd skötselplan från Länsstyrelsen. Vid förkomna inloggningsuppgifter kontakta länsstyrelsen.

Rapportering efter jakt på kronhjort

Kronhjortsavskjutningen ska rapporteras till Länsstyrelsen inom två veckor efter jakttidens utgång, via den blankett som finns på Länsstyrelsens hemsida. Anmälan ska innehålla uppgifter om djurets kön, om det var en årskalv, samt hornuppsättning på vuxen hjort.

Rapportering efter jakt på vildsvin

Skjutna vildsvin bör tillsammans med övrigt skjutet vilt (dock ej älg) rapporteras av jägaren senast den 15 augusti. I dagsläget bör vildsvinsavskjutning rapporteras i viltdata (viltdata.se) eller Jaktrapport (jaktrapport.se).

Bilaga 3. Aktörer i klövviltsförvaltningen

Markägare och jägare

Det är markägaren som äger jakträtten. Motiverade och aktiva jägare är en viktig förutsättning för ett fungerande viltförvaltningssystem. Sammantaget måste det finnas en god lokal samverkan mellan alla de aktörer som påverkar, och påverkas av, viltet och förvaltningen.

Länsstyrelsen

I älgförvaltningen ansvarar Länsstyrelsen för:

- Avvägning av de olika samhällsintressena som berörs av älgförvaltningen.
- Att nationella mål implementeras i länet samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.
- Registrering av områden för älgjakt
- Tilldelning av älgar för inrättade licensområden
- Ändring av gränser och inrättande av älgförvaltningsområden
- Granskning och fastställande av förvaltningsplaner och älgskötselplaner
- Tillsättande och arvodering till ledamöter i länets älgförvaltningsgrupper
- Administration kring inrapportering och betalning av fällda älgar
- Bidragsansökningar om medel ur älgvårdsfonden
- Skyddsjaktsansökningar på älg
- Föredragande i länets viltförvaltningsdelegation för ärenden som rör älgförvaltningen ex. övergripande regionala riktlinjer, fällavgifter och jakttider.
- Utbildning av viltförvaltningsdelegationen och älgförvaltningsgrupper

I kronviltförvaltningen ansvarar Länsstyrelsen för att:

- I riktlinjerna besluta om vilken areal som ska gälla vid registrering av kronhjortsskötselområde
- Registrering av kronhjortsskötselområden
- Granska och fastställa skötselplaner för kronhjortsskötselområden
- I enlighet med 50 § NFS 2011:7 samråda med markägarnas och jägarnas organisationer vid utformning av en målsättning för skötsel av kronviltstammen i länet.

Viltförvaltningsdelegationen (VFD)

Viltförvaltningsdelegationen består av landshövdingen (ordförande) politiska företrädare och representanter från de intressegrupper som berörs av viltförvaltningen och ansvarar för att besluta om övergripande riktlinjer för:

- Viltförvaltningen i länet
- Skötseln av älg-, kronhjort- och vildsvinsstammarna i länet
- Licensjakt och skyddsjakt i länet
- Bidrag och ersättning enligt viltskadeförordningen,

samt att pröva frågor om godkännande av:

- De förslag om miniminivåer för förekomsten av björn, lo, varg och järv i länet som ska lämnas till samverkansrådet.
- Den rovdjursförvaltningsplan för länet som Länsstyrelsen ska upprätta.
- Den klövviltsförvaltningsplan som Länsstyrelsen ska upprätta.

Företrädare för andra organisationer och myndigheter kan adjungeras till VFD vid behov, till exempel Skogsstyrelsen.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket ansvarar för att:

- Besluta om föreskrifter för bland annat jakt, inventering och ersättning för skador som orsakats av vilt
- Fastställa miniminivåer för antalet rovdjur
- Ta fram nationella förvaltningsplaner för olika viltarter
- Fastställa inventeringsresultat för rovdjur
- Följa länsstyrelsernas arbete på regional nivå
- Fördela medel till länsstyrelserna för rovdjursinventering, akutverksamhet, informationsinsatser och viltskador
- Ge vägledning och information
- Fördela medel till viltforskning och ta fram kunskapsunderlag
- Hantera jägarregistret
- Fatta beslut om t.ex. typgodkännande av fångstredskap, forskningsjakt och skyddsjakt efter säl

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen är förvaltningsmyndighet för frågor om skogsbruket och har i uppgift att verka för att landets skogar vårdas och brukas på ett sådant sätt att de beslutade målen för skogspolitiken uppnås. Skogsstyrelsen kan vid behov ge rådgivning om exempelvis hur betesskador av vilt kan minskas i den brukade skogen. Skogsstyrelsen ger i älgbetesinventeringens (ÄBIN) resultatrapport sitt utlåtande kring balansen skog-klövvilt för det inventerade älgförvaltningsområdet. Skogsstyrelsen tar även fram foderprognoser för varje ÄFO. ÄFO och VFD kan adjungera Skogsstyrelsen vid sina möten och samråd vid behov.

Nationella viltolycksrådet

Nationella viltolycksrådet är ett rikstäckande nationellt samarbetsorgan där flera myndigheter och organisationer ingår. Rådets huvuduppgift är att upprätthålla en fungerande viltolycksorganisation för exempelvis eftersök av trafikskadat vilt och arbeta förebyggande med att minska antalet viltkollisioner. Rådet uppdaterar regelbundet statistik över viltolyckor för respektive viltart i landet och presenterar den på viltolycka.se.

Intresseorganisationer

Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsägarföreningen Mellanskog, Skogsindustrierna, Sveaskog,

StoraEnso och Besparingsskogarna är exempel på några av de organisationer som har intresse i och påverkas av älgförvaltningen.

Bilaga 4. Älgförvaltningens organisation

Älgförvaltningsområden (ÄFO)

Dalarna är uppdelat i älgförvaltningsområden (ÄFO) registrerade av Länsstyrelsen (bilaga 13). Ett ÄFO ska i huvudsak innefatta en avgränsad älgstam och i största möjliga mån avgränsas med naturliga eller skapade barriärer.

Älgförvaltningsgrupper (ÄFG)

Inom varje ÄFO har en älgförvaltningsgrupp (ÄFG) det övergripande ansvaret. En ÄFG består av tre representanter vardera för markägar- respektive jägarintresset vilka tillsätts av Länsstyrelsen på förslag från dessa intressen. Ordförande är alltid en markägarrepresentant som vid oenighet mellan parterna har utslagsröst. En ÄFG tar gemensamt fram en 3-årig älgförvaltningsplan för sitt ÄFO. Gruppen ansvarar även för att föreslå, inhämta, sammanställa samt analysera inventeringar om älgstammen samt att inhämta information om foderprognoser, älgskador på areell näring, trafikolyckor med älgar och stora rovdjurs predation av älg. ÄFG ska samordna förvaltningen inom ÄFO:t genom årliga samråd. Vidare ska ÄFG föreslå den minsta areal som krävs för att få fälla en årskalv respektive en vuxen älg. Dessa förslag ska lämnas till Länsstyrelsen som tar beslut om älgutdelning till licensområden.

Älgförvaltningsplan (ÄFP)

En älgförvaltningsplan tas fram för tre år med uppsatta mål för älgstammens kvantitativa och kvalitativa utveckling, samt ett avskjutningsmål som leder dit och ska bygga på de uppgifter och inventeringsresultat som inhämtats enligt ovan. Även de synpunkter som inkommit vid samråd med ÄSO och viltförvaltningsdelegationens övergripande riktlinjer för länets älgförvaltning utgör underlag för ÄFP. I ÄFP ska ÄFG sätta upp mål för älgstammens storlek och sammansättning, samt beräkna en lämplig avskjutning för att nå dessa mål, med särskilt beaktande av fodertillgång och acceptabla skadenivåer. ÄFP ska innehålla råd och vägledning för älgskötselplaner.

Älgskötselområden (ÄSO)

Ett älgskötselområde (ÄSO) är en frivillig sammanslutning av markägare och jakträttshavare representerade gentemot ÄFG och länsstyrelsen av en företrädare. Syftet med ÄSO är att bedriva en ekosystembaserad älgförvaltning som, genom årliga, protokollförda samråd med jakträttsinnehavare, viltvårdsområdesföreningar och markägare, tar hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Företrädare för ÄSO ska även delta i årliga samråd med ÄFG. Länsstyrelsen handlägger registrering samt ändring av ÄSO:s gränser, om komplett ansökan inlämnas senast 31 januari inför kommande jaktår.

Älgskötselplan (ÄSP)

Varje ÄSO ska, efter samråd med ÄFG samt berörda markägare och jakträttshavare, ta fram en treårig älgskötselplan (ÄSP) med uppsatta mål

för älgstammens kvantitativa och kvalitativa utveckling och ett avskjutningsmål som leder dit. Ett ÄSO måste skjuta sin planerade avskjutning inom ett intervall 10 % över eller under avskjutningsmålet och kan dessutom under ett enskilt år frångå avskjutningsmålet med mer än 10 % om förutsättningarna som angivits i ÄSP förändrats så mycket att det krävs.

Licensområden och oregistrerad mark

Ett licensområde har inget formellt ansvar i tilldelningsbeslutet utan tilldelas ett antal älgar, vuxna och årskalvar, av Länsstyrelsen på förslag från ÄFG i respektive ÄFO. Licensområde har inget krav på sig att delta i inventeringar.

På oregistrerad mark får under den tid som Länsstyrelsen beslutar, dock högst fem dagar, ett obegränsat antal kalvar fällas.

Bilaga 5. Kronhjortsförvaltningens organisation

Kronhjortskötselområde (KSO)

Ett KSO ska ha en sådan storlek och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen kronhjortstam. Den minsta areal som ska gälla vid registrering av KSO i Dalarnas län är 10 000 ha. KSO:s gräns bör sammanfalla med ÄSO-gräns för att underlätta samförvaltning av arterna. I det fall en lokal population av kronvilt rör sig mellan flera ÄSO bör KSO dock kunna bildas av två eller fler ÄSO gemensamt för att underlätta en enhetlig förvaltning av den lokala stammen. En vuxen kronhjort får endast fällas inom ett registrerat KSO med godkänd skötselplan. På övrig mark är endast jakt efter årskalv tillåten.

Registrering och ändring av ett KSO

Det är vid beslut om bildande av KSO viktigt att skador på skog och lantbruk samt risken för trafikolyckor särskilt beaktas. Jakträttshavare och markägare bör i första hand undersöka om anslutning är lämpligt till ett befintligt KSO. Länsstyrelsen handlägger registrering samt ändring av KSO:s gränser, om komplett ansökan inlämnas senast den 31 januari inför kommande jaktår.

Kronhjortskötselplan

För varje KSO ska det finnas en giltig kronskötselplan (KSP) som beskriver en långsiktig målsättning för skötseln av kronhjortsstammen. En KSP ska vara treårig, uppfylla viltförvaltningsdelegationens målsättning och ange mål för kronhjortsstammen utifrån fodertillgång, skadenivå och jägarnas och markägarnas målsättning.

Länsstyrelsen prövar normalt skötselplaner för godkännande under vår/sommar. Eftersom adaptiv förvaltning tillämpas bör planen revideras om det under perioden för en skötselplan visar sig att stammen inte utvecklas på ett sätt som överensstämmer med målsättningen. Revidering sker mellan jaktperioderna.

Kronhjortskötselplanen ska innehålla:

- Uppskattad vinterstam
- Överenskommen målsättning för stammen med avseende på ålders- och könsfördelning.
- En avskjutningsplan inrättad för att nå de uppsatta målen
- Bedömd skadesituation
- Åtgärder vid betesskador
- Om möjligt, uppskattad rovdjurspredation och övrig dödlighet

Bilaga 6. Vildsvinsförvaltningens organisation

Vildsvin förvaltas främst genom jakt och stammens utveckling uppskattas främst med hjälp av avskjutningsstatistik. I motsats till för älg och kronhjort saknas alla former av föreskrivna jaktliga samarbeten för förvaltningen. Detta ställer stora krav på att markägare och jägare frivilligt samverkar för att förvalta vildsvin lokalt.

Samverkan

För att lyckas med vildsvinsförvaltning måste alla parter samarbeta i minst lika hög grad som vid förvaltning av annat klövvilt. Eftersom jakt, lösspringande hundar och folkdrev kan fungera störande på vildsvin är det viktigt med samordning över en stor yta för att inte flytta eventuella problem till andra områden där vildsvinen finner lugn och ro. Utan samverkan blir jakten mindre effektiv. Tydlig målsättning bör tas fram inom och mellan jaktområden, lokal kunskap bör användas och utvärdering av resultat bör genomföras löpande. I de fall jakttrycket behöver ökas är det viktigt att jaktlag och berörda organisationer stimulerar fler jägare att jaga vildsvin.

Utvärdering

Det är viktigt att redan vid vildsvinens etablering genomföra effektiva och återkommande jakter med goda rutiner kring samverkan. Beroende på lokala förutsättningar vad gäller ekologi, näringsverksamhet, jakträttsförhållanden och hur landskapet är uppbyggt fungerar jaktmetoderna olika. Resultaten av jakt och störning är svåra att förutspå, det är därför betydelsefullt att utvärdera och dela med sig av kunskap till andra områden.

Bilaga 7. Riktlinjer för älgförvaltningen under året

I det följande beskrivs, månad för månad, vad som ska göras och på vilken aktör som ansvaret vilar.

Januari

Älgjakten avslutas den 31 januari om Länsstyrelsen så beslutat under det aktuella jaktåret. Senast den 31 januari ska ansökan om registrering av område för älgjakt nästkommande höst vara Länsstyrelsen tillhanda.

Februari

Älgjakten avslutas den sista februari om februarijakt har beslutats av Länsstyrelsen under det aktuella jaktåret. Antal fällda älgar slutrapporteras. Den 14 februari är sista datum att slutrapportera och betala fällavgift de år då älgjakten slutar 31 januari.

Mars

Älgskötselområden har protokollförda samråd med berörda fastighetsägare, jakträttshavare och viltvårdsområdesföreningar. Protokollförda samråd hålls även mellan älgförvaltningsgrupp och älgskötselområden.

Älgförvaltningsgruppen vidarebefordrar omedelbart informationen till de älgskötselområden som ingår i älgförvaltningsområdet. Revidering av älgförvaltningsplaner sker genom att älgförvaltningsgruppen skickar in sin reviderade älgförvaltningsplan eller nya treårsplan, med alla nödvändiga påskrifter, till Länsstyrelsen senast den 31 mars. Länsstyrelsen skickar ut påminnelser till älgjaktsområden som inte rapporterat in sin avskjutning. Länsstyrelsen granskar avskjutningen för älgskötselområden och kräver revidering om skötselplan avvikit med mer än 10 % under två av tre år, samt informerar och för dialog med berörd älgförvaltningsgrupp. Preliminära kartor för vargrevir och uppgifter om björntäthet tas fram av Länsstyrelsen och skickas till älgförvaltningsgruppen som underlag för planer.

April

Länsstyrelsen granskar och godkänner förvaltningsplaner samt skickar dem vid behov åter till älgförvaltningsgruppen för revidering. Älgskötselområden skickar sina planer till berörd älgförvaltningsgrupp. Älgförvaltningsgruppen granskar planerna och sänder skötselplanerna med alla nödvändiga påskrifter, samt älgförvaltningsgruppens yttrande, till Länsstyrelsen senast den 30 april. Älgförvaltningsgruppen skickar in arealförslag för licensområdenas tilldelning till Länsstyrelsen. Spillningsinventering inleds i länet.

Maj

Viltförvaltningsdelegationen beslutar om jakttider och fällavgifter för älg. Länsstyrelsen granskar skötselplaner och återsänder till älgskötselområde för revidering vid behov och meddelar berörd älgförvaltningsgrupp. Länsstyrelsen beslutar om godkännande av älgskötselplaner och meddelar berört älgskötselområde och älgförvaltningsgrupp. Spillningsinventering inleds i nordliga älgförvaltningsområden.

Juni

Länsstyrelsen fortsätter granska och besluta om godkännande av älgskötselplaner och meddelar älgskötselområden och älgförvaltningsgrupper. Om det inte finns särskilda skäl för annat ska beslut som går sökande emot vara denne tillhanda senast första måndagen i juni för de ansökningar som avser områden med jaktstart i september. Länsstyrelsen beslutar om tilldelning till licensområden och skickar ut tilldelningsbeslut till licensområden och meddelar berörd älgförvaltningsgrupp. Vid stora förändringar i älgtäthet eller årsskada enligt ÄBIN kan revidering av skötselplaner ske under månaden. Redovisning av spillningsinventering görs.

Juli

Om det inte finns särskilda skäl för annat ska beslut om registrering av område för älgjakt som går sökande emot vara denne tillhanda senast andra måndagen i juli för de ansökningar som avser områden med jaktstart i oktober.

Länsstyrelsen utbetalar arvode och reseersättning till älgförvaltningsgruppen för första halvåret.

Augusti

Beslut om registrering av område för älgjakt ska vara den sökande tillhanda senast första måndagen i augusti för de ansökningar som avser områden med jaktstart i september.

September

Septemberjakten på älg börjar första måndagen i september. Beslut om registrering av område för älgjakt ska vara den sökande tillhanda senast andra måndagen i september för de ansökningar som avser områden med jaktstart i oktober.

Oktober

Oktoberjakten på älg börjar andra måndagen i oktober. Datum för omstarten för jakt inom septemberområden efter brunstuppehåll beslutas av Länsstyrelsen.

November

Länsstyrelsen påminner om att rapportera in älgobs.

December

Länsstyrelsen utbetalar arvode och reseersättning till älgförvaltningsgrupperna för andra halvåret.

Bilaga 8. Riktlinjer för skyddsjakt på älg

De flesta älgrelaterade problem bör kunna lösas genom en planerad och riktad avskjutning under befintlig jakttid. Skyddsjakt är det alternativ som ska användas först när alla andra förebyggande åtgärder visat sig verkningslösa.

Regelverk

Länsstyrelsen kan, enligt 29 § Jaktförordningen (1987:905), ge tillstånd till skyddsjakt på älg för att förhindra allvarlig skada på exempelvis gröda och skog. Detta gäller om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Inom älgskötselområden får även skyddsjakt ske utan beslut från Länsstyrelsen på älg som uppträder vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada. Sådan skyddsjakt är tillåten från den 16 augusti till älgjaktens början. Länsstyrelsen har dock möjlighet att meddela annan föreskrift.

Ärendets gång

En ansökan inkommer till Länsstyrelsen, gärna på den skyddsjaktsblankett som finns att tillgå på Länsstyrelsens hemsida. Ansökan bör innehålla följande:

- Fastighetsbeteckning och arealuppgifter för skadedrabbat område.
- Beskrivning av skador/olägenheter
- Beskrivning av vidtagna skyddsåtgärder
- Skadebesiktning från tjänsteman på skogsstyrelsen.

Länsstyrelsens handläggare begär in kompletterande uppgifter om något saknas. När ansökan anses som komplett skickas den av Länsstyrelsen till berörd älgförvaltningsgrupp för att inhämta deras yttrande på ansökan. I den samlade bedömningen som ligger till grund för Länsstyrelsens beslut tas också hänsyn till:

- Hur berört älgjaksområde har utnyttjat sin tilldelning
- Hur stor älgstam som området hyser (om information finns)
- Vilken tidpunkt på året ansökan inkommer till Länsstyrelsen
- Om det finns uppgifter om att det rör sig om samma individer som uppehåller sig i området

Länsstyrelsen följer alltid upp hur skyddsjakten har gått. Därför bifogas i ett beslut om skyddsjakt alltid en jaktrapport som ska vara Länsstyrelsen tillhanda snarast efter att älgarna har fällts. Om inget djur fällts ska rapporteringen ske senast två veckor efter jakttidens utgång.

Bilaga 9. Riktlinjer för revidering av älgskötselplaner

Revidering av en eller flera älgskötselplaner inom ett älgförvaltningsområde och inom en planperiod om tre år kan initieras av ÄFG, älgskötselområdet eller Länsstyrelsen (§§ 27, 29, NFS 2011:7), till exempel då avskjutningsmål inte nås eller förändrade förutsättningar för älgförvaltningen föreligger.

En reviderad älgskötselplan sänds till älgförvaltningsgruppen för granskning senast under april månad. Älgförvaltningsgruppen sänder älgskötselplanen vidare till Länsstyrelsen senast 30 april tillsammans med älgförvaltningsgruppens yttrande. Nya underlag som motiverar revideringen ska kunna presenteras i den reviderade skötselplanen och en skrivelse om varför revidering är aktuell bifogas.

Bilaga 10. Riktlinjer för bidrag ur älgvårdsfonden

Älgförvaltningen finansieras genom intäkter i form av fällavgifter och avgifter för registrering av älgjaktsområden. Intäkterna tillförs älgvårdsfonden, varefter ersättning för kostnaderna för förvaltningen betalas ut som bidrag ur fonden.

Bidrag ur älgvårdsfonden ges till kvalitetssäkrade inventeringar, dock ej flyginventeringar, upprustning av älgskyttebanor samt för informationsinsatser med anknytning till älgförvaltningen.

Fällavgiftens storlek beslutas årligen av viltförvaltningsdelegationen och nivån på denna, samt antalet fällda älgar styr vilka medel som finns tillgängliga till spillningsinventering, skjutbanor och utbildning.

Regelverk

Det aktuella regelverket för älgavgifterna samt hur bidrag ur älgvårdsfonden får ges återfinns i 52 a – 52 d §§ Jaktförordningen (1987:905) samt 32 – 42 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt efter älg och kronhjort (NFS 2011:7).

Bilaga 11. Basinventeringar älg

Avskjutningsstatistik

Länets avskjutningsstatistik samlas och presenteras på Länsstyrelsernas gemensamma webbplats Älgdata (www.algdata.se) i takt med att avskjutningen rapporteras in.

Älgobs

Älgobs utförs årligen under de första sju dagarna av älgjakten av länets älgjägare och är ett viktigt och kvalitetssäkrat verktyg för att skatta älgstammens sammansättning och reproduktion. Antal älgobservationer per mantimma samlas in av jägarna och ger en trend för att följa älgstammens utveckling över tid.

Slaktvikt på älgkalv

Kalvars slaktvikter insamlas av länets jägare under hela älgjakten. Kalvens viktutveckling fungerar som en indikator på älgstammens status och foder-tillgången i området. Att följa utvecklingen av kalvarnas slaktvikter årligen ger data som beskriver djurens kondition för att till exempel kunna få en indikation om att betessituationen försämrats eller förbättras inom området. Kalvarnas viktutveckling följer variationerna i den omgivande miljön.

Spillningsinventering

Spillningsinventering är ett kvalitetssäkrat verktyg för att skatta älgtätheten och är mest lämpad för att ge ett index som vid upprepade inventeringar ger en bild av förändringar över tiden. Spillningsinventeringar utförs enligt SLU:s manual och bör utföras minst vartannat år och då helst samma år som ÄBIN genomförs. Fältarbetet bör utföras av personer som genomgått en utbildning där de fått kunskap om grunderna för inventeringen och tränat på de olika momenten i fältarbetet. Denna utbildning genomförs i länet av Jägarförbundet Dalarna, men även andra kan få Länsstyrelsens uppdrag att genomföra detta. Presentationen av resultaten bör följa en standardmodell med tillräcklig information om tillvägagångssätt och resultat så att berörda enkelt kan tillgodogöra sig detta. I länet sammanställs och presenteras resultaten från spillningsinventeringar av Jägarförbundet Dalarna.

Älgbetesinventering (ÄBIN) och foderprognoser

Foderprognoser tas fram av skogsstyrelsen för varje ÄFO och visar trenden för hur mycket tillgängligt foder för klövvilt ÄFO har haft historiskt, samt hur mycket foder som kommer finnas tillgängligt några år framåt.

ÄBIN är ett kvalitetssäkrat verktyg för att mäta klövviltsskador på skog. Inventeringarna finansieras för närvarande av skogsnäringen och utförs av utbildad personal från olika företag. Ambitionen är att varje älgförvaltningsområde ska inventeras minst vartannat år. Skogsstyrelsen ansvarar för utbildning av inventerare och resultatrapport och ger sitt ställningstagande till skadenivåerna i rapporten. ÄBIN är framtiden och kvalitetssäkrad genom skogsstyrelsen och SLU och ger ett tillförlitligt mått

på årsskada, antal oskadade tallstammar, förekomst av rönn, asp, sälg och ek (RASE) samt var dessa har gynnsam konkurrensstatus.

Bilaga 12. Utfodring och åtling

Under vintertid då klövviltet kan få svårt att finna tillräckligt med föda kan stödutfodring vara ett sätt att hjälpa viltet. Utfodringen får dock inte vara så omfattande att den blir populationshöjande. Det är skillnad på utfodring och åtel. Syftet med stödutfodring är att klövviltet ska klara av vinterhalvåret, medan syftet med åtling är jakt. Observera att all utfodring (inklusive uppsättande av saltstenar) måste ske med markägarens tillstånd.

Generella rekommendationer

- Utfodring bör endast ske i stödjande syfte, och kan då också användas för att styra bort vilt från åkrar, bostadsområden och andra områden där de kan göra skada.
- Utfodring bör i så stor mån som möjligt undvikas, framförallt för vildsvin.
- Utfodring ska inte bidra till ökade tätheter av klövvilt.
- Endast naturliga produkter får användas i utfodringen.
- Utfodring och åtling får inte användas i syfte att locka vilt från annans mark.
- För att undvika risken för skador och begränsa olyckor bör utfodringsplats placeras huvudsakligen där djuren har daglega för att minska risken att de passerar vägar i sökandet efter föda.

Bilaga 13. Dalarnas läns fastställda älgförvaltningsområden

© Länsstyrelsen, Lantmateriet, NVDB, ESRJ Inc, RAA, SOU, Sjöfartsverket, SPMH, SVO, SCB, SV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:1300000

Bilaga 14. Rovdjur och klövvilt

Dalarna är ett av få län där samtliga av Sveriges fyra stora fyrfota rovdjur är etablerade. Dock är det främst förekomst av björn och varg som påverkar förvaltningen av älg och hjort. Rovdjursförekomst får inte innebära att klövviltsstammarna tillåts öka om det väsentligt påverkar skogsskadesituationen negativt, men samtidigt ska, enligt regeringspropositionen 2009/10:239, ekosystemsatsens försiktighetsprincip tillämpas på älgförvaltningen så att älgtätheten inte blir för låg i rovdjursområden. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret för rovdjursinventeringen i länen och årligen sammanställs en rapport över inventeringarnas resultat av Viltskadecenter. För att länsstyrelsen ska få ett så bra inventeringsunderlag som möjligt krävs det att jägare och allmänhet rapporterar observationer av rovdjur, samt spår och spillning i Skandobs (www.skandobs.se), eller genom att ringa t.ex. naturbevakare. Ett högt deltagande i de extra spillningsinventeringarna av björn och varg säkerställer goda resultat och lokal delaktighet.

Älgkalvar kommer vara färre i älgpopulationen när jakten startar i ett område med rovdjursförekomst än i ett område där björn och varg saknas eller är få. I älgobsen kommer det att visa sig genom att antalet kalvar per vuxet hondjur är relativt lågt, vilket inte behöver betyda att älgstammens produktivitet är låg.

Vargens påverkan på älgstammen

För att beräkna vargrevirens påverkan på älgpopulationen är det viktigt att känna till revirens storlek och utbredning, eftersom vargens årliga predation är konstant oavsett revirstorlek och flockstorlek. Resultatet blir att vargens uttag ur den lokala älgstammen per 1000 hektar kommer att variera beroende på revirstorleken, vilket medför att det framför allt är älgtätheten i det lokala älgförvaltningsområdet som avgör det möjliga jaktuttagets storlek. I ett medelstort vargrevir på ca 100 000 hektar, där älgen är det huvudsakliga bytesdjuret, är den årliga genomsnittliga predationen cirka 1,2 älgar per 1000 hektar varav ungefär 80 % utgörs av kalv. Vargpredation på älg minskar med ökad täthet av andra klövvilt som rådjur och kronhjort och lokal variation finns. Dock är det mycket svårt att uttala sig om predationens omfattning utan att göra fullständiga predationsstudier med sändarförsedda rovdjur varför Länsstyrelsen rekommenderar att man använder det generella värdet om ca. 1,2 älgar per 1000 ha. Vargstammen i länet är inte konstant och revir uppstår och försvinner årligen. Älgförvaltningssystemet ger goda möjligheter att vara adaptiv då predationstrycket hastigt kan förändras.

Björnens påverkan på älgstammen

Vuxna björnars uttag kan vara 7–8 älgar per år och vuxen björn. Vuxna björnar utgör ca 50 % av björnpopulationen. Uttagets storlek från björn varierar med bytestätheten och sker främst på vår och sommar, samt riktar sig främst mot älgkalv.

Viktigt är att rovdjursförekomsten följs och att all relevant information rörande rovdjur som kan vara av intresse för älgförvaltningsgrupperna finns tillgänglig i god tid före det att planerna fastställs.

